

กรอบการศึกษากระบวนการยุติธรรมทางอาญา

กฎหมายที่มีโทษอาญาเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

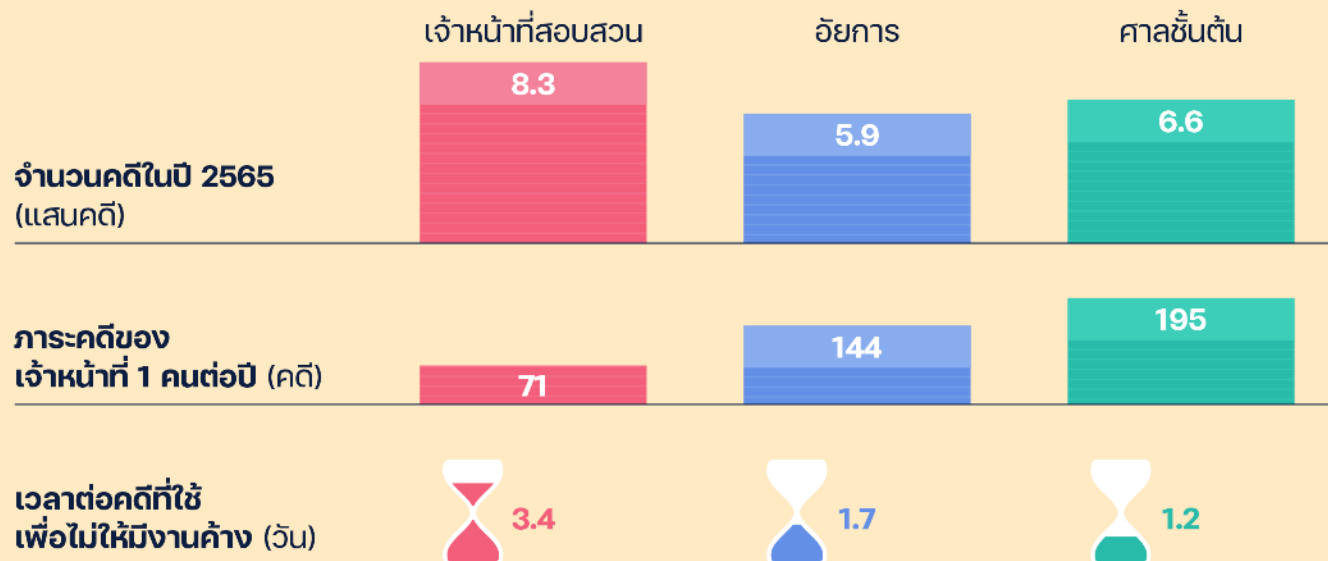
จาก **302** ฉบับ ก่อนปี '40 ▶▶▶ เป็น **428** ฉบับ ในปัจจุบัน

การเพิ่ม/ลดจำนวนกฎหมายที่มีโทษอาญา

ที่มา: 101 PUB รวบรวมจากคณะ (2558) และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

คดีอาญามากล้น บีบให้ยุติความเป็นธรรม

ที่มา: ข้อมูลจากสำนักงานกิจการยุติธรรม (2565), สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (2566), สำนักงานอัยการสูงสุด (2564), สำนักงานศาลยุติธรรม (2565) คำนวณโดย 101 PUB

หลายวิธีช่วยเร่ง+ลดคดี แต่ไม่เป็นธรรม

ชั้นตำรวจ

เป่าคดี ไม่รับแจ้งความ
ทำสำนวนแบบไม่รัดกุม

ชั้นอัยการ

สั่งฟ้องไปก่อน
ตรวจสำนวนไม่ถี่ถ้วน

ชั้นศาล

รับตัดสินโทษโดยไม่ค้นหาข้อมูลจำเลย
ที่อาจเป็นเหตุให้ลดหย่อนโทษได้

ในอดีต

มีแค่โทษอาญาสำหรับ
ความผิดเกี่ยวกับรัฐ
และมีการใช้กับ
ความผิดส่วนตัว

ใช้
โทษอาญา
เป็นหลัก

ลดแรงปฎิรูป
มีทางเลือก
จำกัด

ปฏิรูปไม่ไปไหน
เพราะติดในวงจร
เสพติดโทษอาญา

เป็นเครื่องมือ
นโยบาย
ให้แก่รัฐ+เอกชน

เชื่อมั่นใช้
โทษอาญามากกว่า
ทางเลือกอื่น

เน้นพัฒนา
ระบบการบังคับ
ใช้โทษอาญา

ต้องยึดหลักนิติธรรม ... ถึงจะหลุดออกจากวงจร

จำกัด
อำนาจรัฐ-
ปกป้องสิทธิ

กำหนดโทษ
ได้สัดส่วนกับ
ความผิด

พัฒนามาตรการ
ทางเลือกที่ใช้กับ
ความผิดไม่รุนแรง

เลิกใช้
โทษอาญา
ที่รุนแรงเกิน

วัฒนธรรมในระบบราชการ คือเสาหลักค้ำจุนการทุจริต

จารีตรัฐเป็นใหญ่

เน้นเพิ่มอำนาจให้ระบบราชการ
ภายใต้ข้ออ้างความเป็นอิสระ

หากคนดีมาจับทุจริตมากกว่า
สร้างระบบถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ

ปฏิเสธอำนาจการเมืองที่ยึดโยงกับประชาชน

ให้ความจงรักภักดีกับองค์กร

เน้นผลประโยชน์ขององค์กร
“ไม่ขำน้อง พี่องนาย ขายเพื่อน”

จะเจริญก้าวหน้าได้ต้อง
‘ฝากตัว’ กับผู้บังคับบัญชา

ไว้ใจคนในองค์กร คนนอกไม่ควรยุ่ง

แนวปฏิบัติที่ดี คือส่วนหนึ่งของจารีตให้คนดีปกครอง

ระบบปราบทุจริต เน้นจับกันเองในองค์กร

เมื่อเกิดข้อร้องเรียน

ตำรวจ

ตรวจสอบ
ภายใน

กรรมการสอบสวน

กรรมการ
พิจารณาลงโทษ

ตำรวจทั้งหมด

ตำรวจทั้งหมด

ประชาชน
ร้องเรียน

คณะกรรมการพิจารณาเรื่อง
ร้องเรียนตำรวจ (ก.ร.ตร.) สอบสวน

ผู้บังคับบัญชา
พิจารณาลงโทษ

ตัวแทนศาล อัยการ ตำรวจ ทนาย

จับทุจริตได้เท่าที่
มีคนร้องเรียน

อัยการ

กรรมการสอบสวน

กรรมการอัยการ (ก.อ.)
พิจารณาลงโทษ

อัยการทั้งหมด

อัยการเกือบทั้งหมด

ศาล

กรรมการสอบสวน

กรรมการตุลาการ (ก.ต.)
พิจารณาลงโทษ

ผู้พิพากษาทั้งหมด

ผู้พิพากษาเกือบทั้งหมด

ปฏิรูปติดหล่มความขัดแย้ง ไร้การยึดโยง

ปฏิรูปตำรวจ → เจอแรงต้านจากตำรวจ

อัยการกำกับงานสอบสวน → ❌ ตำรวจค้าน
อัยการไม่เชี่ยวชาญงานสอบสวน

แยกงานสอบสวนเป็นอิสระ → ❌ ฝ่ายบริหารตำรวจค้าน
องค์กรไม่มีเอกภาพ

ปฏิรูปอัยการ → อัยการยังเป็นอิสระ ยังไร้การยึดโยง

● 2534 ย้ายอัยการจากมหาดไทย ไปอยู่ที่ไต่ตายนกษ
เพราะกลัวอำนาจการเมือง

● 2550 อัยการเป็นองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ
ไม่อยู่ในการควบคุมของฝ่ายบริหาร

ปฏิรูปศาล → ผู้พิพากษาค้านคนนอกนั่งกรรมการตุลาการ

กมร. ยกร่างรัฐธรรมนูญ
ชุดบวรศักดิ์ **เสนอ**
ก.ต. ต้องมีคนนอก 1 ใน 3

ผู้พิพากษาล่ารายชื่อ **ค้าน**
อ้างถูกแทรกแซงความเป็นอิสระ

เปลี่ยนผ่านอย่างสงบสุข เพื่อจำกัดอำนาจกฎหมาย เพิ่มความยืดหยุ่นประชาชน

ปรับสมดุลอำนาจ

- เปิดข้อมูลต้นน้ำ-ปลายน้ำ เพื่อให้ผู้สนใจ/นักวิจัยตามดูได้ตลอดเส้นทาง
- วางระบบเก็บข้อมูลให้ง่ายกับคนปฏิบัติงาน + คนใช้งาน
- ฐานข้อมูลความยุติธรรมที่ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน ช่วยได้

แก้ไขระบบอย่างเข้าใจเศรษฐศาสตร์การเมือง

- แก้ไขให้ถึงแนวปฏิบัติ, ยึดถือ
- ก่อนแก้ปัญหาคาถา ต้องสร้างความเชื่อมั่นในโทษทางเลือกอื่น